

ע"פ 6435/16 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 6435/16

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט א' שהם

המערער:

פלוני

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים
בשבתו כבית משפט לנוער, מיום 7.7.2016, בת"פ
6901-07-15, שניתן על ידי כב' השופט ר' כרמל

תאריך הישיבה:

ה' באלול התשע"ו (8.9.2016)

בשם המערער:

עו"ד נטע פת

בשם המשיבה:

עו"ד סיגל בלום

בשם שירות המבחן לנוער:

גב' טלי סמואל

פסק-דין

עמוד 1

1. המערער, קטין יליד 2001, הורשע, על יסוד הודאתו, בעבירה של ניסיון שוד, לפי סעיף 402(א) ביחד עם סעיף 25 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). כמו כן, הורשע המערער בעבירות שיוחסו לו בתיקים שהתנהלו נגדו בבית משפט השלום לנוער בבית שמש, כמפורט להלן: במסגרת ת"פ 63609-03-15, הורשע המערער בעבירה של תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382(א) לחוק העונשין; במסגרת ת"פ 45286-01-15 הורשע המערער באותה עבירה; ובגדרו של ת"פ 59997-05-5, הורשע המערער בעבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 382(א) לחוק העונשין; ואיומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין.

2. בית משפט קמא גזר על המערער 12 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו מיום 5.3.2016 ואילך; ו-6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירה מסוג פשע, בתוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר.

המערער אינו משלים עם חומרת עונש המאסר שנגזר עליו, ומכאן הערעור שלפנינו.

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המערער

3. מכתב האישום עולה, כי ביום 24.6.2015 בסמוך לשעה 22:30, המתינה ה.מ, ילידת 1959 (להלן: המתלוננת) בתחנת אוטובוס בירושלים. המערער שהה בקרבת מקום, ביחד עם שלושה קטינים נוספים, והחבורה צרכה משקאות אלכוהוליים. בשלב מסוים, ניגשו הקטינים, והמערער בתוכם, אל המתלוננת במטרה לקבל ממנה כסף. אחד הקטינים, שאינו המערער, פנה אל המתלוננת וביקש 20 ₪, אך היא לא הגיבה לבקשה. קטין אחר ניגש אל המתלוננת, חיבק אותה בידו, ליטף את ישבנה, ולא שעה לבקשתה "להוריד את ידיו ממנה". בשלב זה, פנה המערער אל המתלוננת ואמר לה כי סירובה לתת להם 20 ₪ נעוץ בכך "שהיא לבנה" והוסיף כי "הוא שונא אותה ושונא לבנים", ולאחר זאת ירק לעברה. לאחר מכן, הכה המערער את המתלוננת במכת אגרוף חזקה בלחיה, כאשר חבריו מצטרפים אליו ומכים את המתלוננת במכות אגרוף, בועטים בה ויורקים עליה. משניסתה המתלוננת להתרומם, על מנת להתגונן מפני המכות, נצמד אחד הקטינים אליה ואחז באחוריה, תוך שהוא מצמיד את אגנו אל ישבנה ומתנועע קדימה ואחורה, לשם סיפוק וביזוי מיני. ואם לא די בכך, המערער ניסה לחטוף את תיקה של המתלוננת מידה, אך היא נאבקה בו ותוך כדי מאבק "הוא סובב את אצבעה של המתלוננת". בשלב זה, קמה המתלוננת וברחה מהמקום, כאשר בני החבורה, והמערער בתוכם, משליכים לעברה אבנים, דבר שאילץ אותה להגן על פניה באמצעות תיקה. כתוצאה מהתקיפה, נגרמו למתלוננת אודם בלחי ימין וכאבים באצבע יד ימין, והיא נזקקה לטיפול רפואי וקיבוע של האצבע.

4. בתיקים המצורפים מדובר בשלושה אירועים אלימים, בהם היה מעורב המערער. באירוע מיום 23.1.2014, תקף המערער ביחד עם אחרים, בעיר בית שמש, את המתלונן "ללא סיבה". באירוע מיום 2.5.2014, תקף המערער ביחד עם אחרים מספר מתלוננים באמצעות מקלות, אלות וידיו אבנים. באירוע האחרון, מיום 18.3.2015 בשעות הלילה, עת היה המערער חניך בפנימיית "קדמה" בקרית מלאכי, תוך כדי מריבה שפרצה בין מספר חניכים, נטל המערער בקבוק שמפו ותקף באמצעותו את המתלונן.

גזר דינו של בית משפט קמא

5. בפתח גזר דינו, עמד בית משפט קמא על האמור בתסקיר שירות המבחן לנוער בעניינו של המערער. מהתסקיר עולה, כי המערער הינו בן למשפחה אתיופית שעלתה ארצה בשנת 2007. המשפחה מונה זוג הורים ושישה ילדים, והיא מתגוררת בשנים האחרונות בבית שמש. המשפחה מוגדרת כמשפחה נורמטיבית, אך היא מתקשה להתמודד עם המערער ולהציב לו גבולות, ובכלל זה למנוע ממנו לחבור לנערים בעייתיים. המערער נפלט ממסגרות חינוכיות שונות, ובמהלך השנים ניכרו בו בעיות התנהגות, הן כלפי חבריו והן כלפי מוריו. כאשר נמצאה לו מסגרת פנימייתית חוץ ביתית, התקשה המערער לעמוד בכללים ולמלא מטלות, הוא חבר לנערים לא נורמטיביים, והיה מעורב באירועים אלימים. לאחר ששולב במסגרת כפר הנוער, התקשה המערער לעמוד בכללים וחלה הסלמה בתפקודו, ולבסוף הוא הורחק מהמסגרת לצמיתות והועבר למעצר בית. לאחר שנקלט בחלופת מעצר "שיטה", נמלט המערער מהמקום, ומיד לאחר מכן הוא נעצר עד לתום ההליכים. המערער הודיע לקצין המבחן כי אינו מעוניין בטיפול והוא מעדיף להישאר במעצר ולהשלים את התהליך המשפטי. שירות המבחן התרשם כי המערער אינו מראה כל מוטיבציה לשינוי, ומקבל אחריות חלקית בלבד על מעשיו. בנסיבות אלה, לא באה כל המלצה טיפולית בתסקירו של שירות המבחן לנוער.

6. בית משפט קמא ציין, כי מדובר במערער צעיר מאוד לימים, שטרם מלאו לו 15 שנים, אך הוא הספיק ליטול חלק באירועים "אלימים, מכוערים וקשים, לא נרתע מריב ומדון עם אחרים, ביצע מעשי אלימות בחבורה, ולא חשש מלפגוע באשה מבוגרת על לא עוול בכפה ובאופן קשה". עוד ציין, כי מאמצי השיקום שהושקעו במערער לא הועילו וגם משפחתו "אובדת עצות לגביו". בנסיבות אלה, ולנוכח ריבוי המעשים, היעדר רצון להשתלב במסגרת חינוכית או בהליך טיפולי, ונהייתו אחר גורמים שליליים, יש מקום לגזור עליו עונש מאסר שיהא בו משום הצבת גבולות לדרכיו. לאחר זאת, גזר בית משפט קמא על המערער את העונש המפורט בפסקה 2 לעיל.

תסקיר מבחן מעודכן בעניינו של המערער

7. לקראת הדיון בערעור, הוגש לעיונו תסקיר עדכני בעניינו של המערער. התסקיר בכללותו אינו מבטיח טובות. המערער שוהה בכלא "אופק" ותפקודו מאופיין בחוסר יציבות, מעבר בין אגפים, ובעיות משמעת לרוב. לאחר תגרה עם כלוא אחר, הוחלט להעביר את המערער לאגף סגור "לשם שמירה עליו". מזה כחודשיים הוא שוהה בהפרדה ובתא מפוקח, ללא אפשרות להשתלב בפעילות כלשהי, בצוותא חדא עם נערים אחרים. מאז מעצרו של המערער, הוא מתקשה להכיר בבעיותיו ולשוחח על אודות קשייו, הוא בוחר להתעלם ממצבו, ואינו רואה כל קושי בתפקודו. כל הניסיונות לרתום את המערער להליך טיפולי-שיקומי, במסגרת הכלא, נכשלו והוא לא השכיל לנצל את ההזדמנויות שניתנו לו, על מנת לנסות ולשקם את עצמו. כאמור, תפקודו של המערער בכלא אינו תקין, והוא היה מעורב באירועי אלימות ומשמעת חריגים", והוא אינו מגלה מוטיבציה לשינוי או רצון לקבלת עזרה, והוא אינו מקשר בין העונש שקיבל לחומרת העבירות שביצע. אין בתסקיר המשלים המלצה קונקרטיית בעניינו של המערער.

הערעור על חומרת העונש

8. באת כוחו של המערער, עו"ד נטע פת, טענה כל שניתן במטרה לשכנענו להפחית בעונשו של המערער. בראש ובראשונה, הפנתה עו"ד פת לגילו הצעיר במיוחד של המערער ולעובדה כי זהו מאסרו הראשון. לטענת עו"ד פת, משפחתו של המערער, שהיא משפחה נורמטיבית, מוכנה לקלוט את המערער ולעשות כל האפשר על מנת להרחיקו מביצוע עבירות פליליות. עו"ד פת אינה מתעלמת מהעדר המוטיבציה שגילה המערער להשתלב בהליך שיקומי, אך

לדבריה קיים יסוד לתקווה כי מאסרו הנוכחי, גם אם יהיה קצר יותר במשכו, ישמש עבורו כגורם מרתיע מפני ביצוע עבירות נוספות. עו"ד פת עמדה על סבלו הרב של המערער, המצוי מזה מספר חודשים בבידוד, ולטענתה "כל תקופה נוספת בכלא יכולה רק לפגוע בו ולהפחית את התקווה המעטה שנותרה". לבסוף, נטען כי אם עונשו של המערער יקוצר, הוא מוכן לעמוד תחת פיקוח שירות המבחן לנוער לפרק זמן ממושך.

9. המשיבה, אשר יוצגה על ידי עו"ד סיגל בלום, אינה רואה מקום לקבלת הערעור, בשים לב לחוסר הנכונות שגילה המערער להשתלב בתהליך טיפולי כלשהו.

דין והכרעה

10. ההכרעה בערעור המונח לפנינו אינה פשוטה, בהינתן העובדה כי מדובר בעונש של שנת מאסר לריצוי בפועל, שהושת על קטין צעיר מאוד לימים, אשר ביצע שורה של עבירות אלימות, עוד טרם מלאו לו 14 שנים. אכן, הטלת עונש מאסר לא קצר על קטין, בגילו של המערער, אינו מעשה של יום ביומו, אך יש לזכור כי מדובר בעניינו במי שביצע שורה של מעשי אלימות, שבראשם תקיפתה של המתלוננת על ידי המערער וחבורתו, תוך פגיעה פיזית לא קלה בה, ותוך רמיסת כבודה ופרטיותה, בצד ניסיון לשדוד את רכושה. כעולה מתסקירי המבחן שהוגשו בעניינו של המערער, הוא אינו מגלה אמפתיה לקורבנות העבירות שביצע, אינו מכיר בחומרת מעשיו, והעיקר - הוא אינו מגלה נכונות ומוטיבציה להשתלב בתהליך טיפולי-שיקומי. תפקודו בכלא אינו תקין והוא מעורב בבעיות משמעת רבות, ובגין כך הוא שוהה, מזה מספר חודשים, בהפרדה.

11. כפי שנקבע לא אחת, השיקול המרכזי בענישתו של קטין, הוא השיקול השיקומי (ע"פ 1454/15 פלוני נ' מדינת ישראל (10.8.2015); ע"פ 3166/09 פלוני נ' מדינת ישראל (19.1.2010); רע"פ 7480/10 פלוני נ' מדינת ישראל (10.1.2011)).

ביתר שאת נאמרים הדברים, כאשר מדובר בקטין צעיר בשנים, אשר טרם מלאו לו 14 שנים במועד ביצוע העבירות. עם זאת, אין צריך לומר כי העובדה שעסקינן בקטין אינה מעניקה לו חסינות מפני ענישה ראויה, ובכלל זאת הטלת עונשי מאסר מאחורי סורג ובריח במקרים המתאימים (ע"פ 3520/16 פלוני נ' מדינת ישראל (29.8.2016); ע"פ 5957/15 פלוני נ' מדינת ישראל (21.7.2016); ע"פ 3734/15 פלוני נ' מדינת ישראל (5.7.2016)). ועוד נקבע, כי מתן הדגש המיוחד על שיקולי שיקומו של הקטין אינו מאיין את הצורך באיזון עם שיקולי ענישה אחרים, כמו שיקולי ההרתעה והגמול, בהתאם לחומרת העבירה ונסיבותיה.

12. ובחזרה לעניינו. במקרה המונח לפנינו אין חולק על חומרת העבירות שביצע המערער, והמעשים המיוחסים לו בתיק העיקרי הינם קשים ומעוררים שאט נפש. המתלוננת, שהיתה כבת 56 שנים במועד ביצוע העבירה, הותקפה באלימות קשה והושפלה עד עפר על ידי המערער וחבורתו. בנוסף, בוצעו במתלוננת מעשים מגונים, המערער וחבורתו ירקו לעברה, והמערער עצמו אף ניסה לחטוף את תיקה. ואם לא די בכל אלה, הוסיפו בני החבורה חטא על פשע בכך שיידו לעברה של המתלוננת אבנים, בעודה נסה על נפשה. מעשים מסוג זה מחייבים, ככלל, ענישה מוחשית, מתוך מתן משקל לאינטרס הציבורי שעניינו בשמירה על שלומו ובטחונו של הציבור. עם זאת, היה מקום לבחון אפשרות להשית על

המערער עונש שאינו כרוך בכליאה ממשית או להסתפק בעונש מאסר קצר יותר במשכו, בהינתן גילו הצעיר, אלמלא סתם המערער את הגולל על כל אפשרות לטפל בו, לנסות לשקמו, ולהחזירו לדרך הישר. כפי שציינה התובעת בצדק, המערער לא הותיר וו או זיז כלשהו של תקווה, כי בכוונתו לסור מדרכו הרעה ולחזור לדרך חיים נורמטיבית, שאינה כוללת מעורבות בפלילים. גם באת כוחו של המערער לא הבהירה על מה מבוססת תקוותה כי המערער למד את לקחו, וכי ניתן, לשיטתה, להסתפק בתקופת מאסר קצרה יותר. לצערנו, נראה כי ההפך הוא הנכון, שכן המערער אינו רואה עצמו מחוייב לתהליך שיקומי כלשהו, ואינו מכיר בבעייתיות הטמונה בהתנהגותו.

13. בנסיבות אלה, איננו רואים מקום להתערב בעונשו של המערער, עם כל הצער שיש בכליאתו של נער צעיר, לתקופה לא קצרה של 12 חודשים, ולפיכך דין הערעור להידחות.

יש לקוות כי המערער יתעשת וינצל את תקופת המאסר שנותרה לו לשם השתלבות בתהליך טיפולי-שיקומי, וזאת בראש ובראשונה עבורו, אך גם עבור בני משפחתו ועבור החברה בכללותה.

ניתן היום, י' באלול התשע"ו (13.9.2016).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט
